

ความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบางกะเจ้า
อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

นายวสิน ไชยยช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาศึกษาศาสตร์และมนุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ. ศ. 2537

ISBN 974-584-477-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I17136386

NEED FOR SUPPORTS FROM CHILDREN OF HOUSEHOLD HEADS : A CASE
STUDY OF BANG KACHAO COMMUNITY, PHRA PRADAENG DISTRICT,
SAMUT PRAKAN PROVINCE

Mr. Wasin Chaiya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-584-477-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

โดย

นายวศิน ไชยยะ

ภาควิชา

สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณโณดม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัญ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารง สุทธาศาสน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณโณดม)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์มาลินี วงษ์สิทธิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

วคิน ไชยยะ : ความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือน : ศึกษาเฉพาะ
กรณีชุมชนบางกะเจ้า อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (NEED FOR SUPPORTS
FROM CHILDREN OF HOUSEHOLD HEADS : A CASE STUDY OF BANG KACHAO
COMMUNITY, PHRA PRADAENG DISTRICT, SAMUT PRAKAN PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา :
รศ. สุนันทา สุวรรณโณดม, 157 หน้า. ISBN 974-584-477-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจ
และสังคมของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนบางกะเจ้ากับความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตร โดยใช้ข้อมูล
ของโครงการศึกษาเพื่อการวางแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อมบางกะเจ้า (ข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากร
เศรษฐกิจและสังคม) สถิติปีวิจัยสังคมและของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งดำเนินการ
เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน 2532 หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือหัวหน้าครัวเรือนที่มี
อายุต่ำกว่า 60 ปี รวมจำนวนตัวอย่าง 450 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะที่แตกต่างกันของหัวหน้าครัวเรือนในเรื่องเพศ สถานภาพสมรส
อาชีพ สถานภาพการทำงาน รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน รายได้ของครอบครัว การออมทรัพย์
กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับต่ำกว่า .05

สำหรับอายุ จำนวนบุตรที่มีชีวิต การมีหนี้สิน และแบบของครอบครัวนั้นไม่ปรากฏว่ามีความ
สัมพันธ์ทางสถิติที่ชัดเจนกับความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตร

ผลการศึกษานี้สรุปได้ว่า ปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาสำคัญต่อความจำเป็นในการพึ่งพา
อาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนในชุมชนบางกะเจ้า ถ้าผู้ใดมีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่ดีสามารถ
เลี้ยงตัวเองได้ จะไม่มีความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรมากนัก แต่ถ้าผู้ใดมีความไม่มั่นคงทางฐานะ
เศรษฐกิจ เขานั่นอาจมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยบุตรในการเลี้ยงชีพเมื่อถึงวัยสูงอายุ

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C230983 : MAJOR DEMOGRAPHY
KEY WORD: NEED / SUPPORT / CHILDREN / BANGKACHAO

WASIN CHAIYA : NEED FOR SUPPORTS FROM CHILDREN OF HOUSEHOLD HEADS :
A CASE STUDY OF BANGKACHAO COMMUNITY, PHRA PRADAENG DISTRICT,
SAMUT PRAKAN PROVINCE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. SUNANTA
SUWANNODOM, 157 pp. ISBN 974-584-477-2

The objective of this research is to study the relationships between demographic and socio-economic characteristics and the need for support from children of the household heads in Bang Kachao Community. Data were derived from the project on the study of Bang Kachao Community development planning (Demographic and socio-economic information) conducted by the Social Research Institute and Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. Subjects were 450 household heads aged under sixty years interviewed during March-April of 1989.

Results indicated that sex, marital status, occupation, working status, household heads income, family income, saving, house-land ownership and education level were correlated with the need for support from children at a statistically significant ($p < .05$) level.

Conversely age, number of living children, debtor and type of family were not statistically significant correlated with the need for support from children.

According to this study one can conclude that economic problems are important factors associated with the need for support from children of the household heads in Bang Kachao Community. The ones with a strong economic status are able to care for themselves and do not need their offspring's support; but the ones who have a low economic status must have such support in order to survive when they reach old age.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิติ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ สุนันทา สุวรรณโณดม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ของการวิจัยด้วยดีตลอด ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อารัง สุทธาศาสตร์ รองศาสตราจารย์ มาลินี วงษ์สิทธิ์ และรองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้แนวคิดอันเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน ผู้อำนวยการสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลของสถาบัน

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไม่ได้หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคุณหญิงเพ็ญใจสุทธิ คุณสากุล เขียวสกุล คุณบุญยม อโณทัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ครัวเรือนในชุมชนบางกะเจ้า ผู้ให้การสัมภาษณ์ และเข้าร่วมการสนทนากลุ่มทุกท่าน

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณพันทิพา วศิณี ไชยยะ ผู้เป็นกำลังใจและเป็นคู่คิดผู้วิจัยด้วยดี

เสมอมา

วศิณี ไชยยะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ฌ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
แนวคิดเชิงทฤษฎี	7
กรอบแนวความคิดในการศึกษา	11
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	14
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
สมมติฐานการศึกษา	33
2 ระเบียบวิธีวิจัยและข้อมูล	35
แหล่งข้อมูล	36
ขอบเขตของการศึกษา	38
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและนิยามปฏิบัติ	39
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล	43
วิธีวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล	51
ข้อจำกัดของการศึกษา	51
เค้าโครงการเสนอวิทยานิพนธ์	52
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	52

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับความจำเป็นในการ พึ่งพาอาศัยบุตร	53
4 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยแบบการจัดสหากลุ่มหัวหน้าครัวเรือน	131
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	137
สรุปผลการศึกษา	137
ข้อเสนอแนะ	141
บรรณานุกรม	142
ภาคผนวก	153
ภาคผนวก ก	154
ภาคผนวก ข	155
ประวัติผู้เขียน	157

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามภูมิลำเนาประชากร เศรษฐกิจและสังคม	46
2	ร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตร	50
3	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามเพศ	54
4	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามเพศ และอาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	57
5	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	60
6	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ และเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	62
7	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิต	66
8	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม จำนวนบุตรที่มีชีวิตและเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา	68
9	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม สถานภาพการสมรส	73
10	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม สถานภาพการสมรสและเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	74
11	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม อาชีพ	80
12	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม อาชีพและรายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	81
13	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม สถานภาพการทำงาน	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม สถานภาพการทำงานและเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการ ศึกษา/ แบบของครอบครัว	88
15	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน	94
16	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม รายได้ของหัวหน้าครัวเรือนและระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	95
17	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม รายได้ของครอบครัว	99
18	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม รายได้ของครอบครัวและเพศ/ อาชีพ/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	100
19	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม การออมทรัพย์	105
20	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม การออมทรัพย์และเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	107
21	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม การมีหนี้สิน	111
22	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม การมีหนี้สินและเพศ/ อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/ ระดับการศึกษา/ แบบของครอบครัว	113
23	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดิน	118

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
24	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม กรรมสิทธิ์ในบ้านและที่ดินและเพศ/อาชีพ/ รายได้ของหัวหน้าครัวเรือน/แบบของ ครอบครัว	120
25	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม ระดับการศึกษา	125
26	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม ระดับการศึกษาและแบบของครอบครัว	127
27	ร้อยละของความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยบุตรของหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตาม แบบของครอบครัว	129
28	สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับความจำเป็น ในการพึ่งพาอาศัยบุตร	130

สารบัญแผนภาพ

หน้า

แผนภาพที่

1	กรอบแนวความคิดในการศึกษา	12
---	--------------------------------	----